

Kort vejledning til lægdsruller.

En lægdsrulle er en fortegnelse over de mænd der kunne udskrives til militærtjeneste i hæren. Rullerne kan bruges til at følge mænds flytninger eller til at få oplyst ved hvilken enhed i militæret værnepligten blev aftjent.

Et lægd er et geografisk område, typisk svarende til et sogn eller fra 1843 en købstad. Lægderne inden for hvert amt eller udskrivningskreds har ikke navne, men er nummererede.

Hovedrullen

Hovedrullen er en fortegnelse over samtlige værnepligtige i et lægd et bestemt år.

Tilgangslisten

Tilgangslisten er en fortegnelse over de værnepligtige der er blevet optaget i rullen i et bestemt år, enten fordi de nåede den alder hvor de skulle optages i rullen eller fordi de flyttede til lægdet.

Omskrevne ruller

Alle tilgangslisten blev omskrevet efter 11 år. En omskreven rulle indeholder oplysninger om de værnepligtige der har boet i lægdet i samtlige 11 år og som stadig er værnepligtige.

I lægdsrullerne kan du finde oplysninger om:

- Fødselstidspunkt
- Faderens navn (moderens navn, hvis personen er født uden for ægteskab)
- Fødested og opholdssted
- Højde
- Eventuelle legemlige skavanker
- Hvor værnepligten blev aftjent
- Eventuelt fritagelses- eller kassationsgrund
- Dødsår, hvis den værnepligtige døde inden sin sletning af lægdsrullen
- Militære straffe

Det skal du vide for at bruge lægdsruller

For at finde noget i en lægdsrulle skal du kende:

- Den værnepligtiges **navn**
- Den værnepligtiges **fødselsår/alder**
- **Opholdssted** (sogn eller købstad) på tidspunktet for optagelsen i lægdsrullen eller på et tidspunkt i løbet af værnepligtstiden

The screenshot shows the website www.sa.dk. The navigation menu includes 'Arkivalieronline' and 'Mest brugte arkivalier'. A red circle highlights the 'Mest brugte arkivalier' link. A red arrow points from the text 'Klik på 'Mest brugte arkivalier'' to this link.

Gå ind på www.sa.dk

Klik på 'Mest brugte arkivalier'

Kort vejledning til lægdsruller.

Mest brugte arkivalier

Statens Arkivers samlinger rummer mange forskellige typer af arkivalier.

Hyppest benyttet er kirkebøger, men på denne side kan du få vejledning i brugen af andet kildemateriale, du med fordel kan benytte i din søgning.

Du kan bruge linket nederst på siden til at se den fulde oversigt over alle vejledningerne.

→ [Læs også: Introduktion for slægtsforskere](#)

Kirkebøger

Kirkebøger indeholder oplysninger om kirkelige handlinger i et sogn: dåb, konfirmation, vielse og begravelse.

Testamenter

Et testamente er et juridisk bindende dokument, der fortæller, hvad en person ønsker, der skal ske med hans eller hendes ejendele, når personen dør.

Skifteprotokoller

Skifteprotokoller indeholder opgørelser over afdøde personers ejendele og om, hvem der skal arve dem.

Lægdsruller

Lægdsruller og søruller er fortegnelser over værnepligtige mænd, som kunne udskrives til militærtjeneste i hæren eller flåden.

Folketællinger

Folketællinger er en opgørelse over alle de

Klik på 'Lægdsruller'

→ [Stambøger og stamkort - en vejledning](#)

Lægdsrullerne skal findes i Daisy

Du kan finde og bestille lægdsruller i [Daisy](#).

Find lægdsruller via Arkivalieronline

En stor del af lægdsrullerne fra de centrale udskrivningsmyndigheder er indscannet og kan ses på internettet. Disse ruller dækker hele landet, inklusiv København (1789-1932).

Du finder de indscannede lægdsruller via Arkivalieronline

→ [Find lægdsruller via Arkivalieronline](#)

Hjælpemidler

Når man arbejder med lægdsruller, bliver man nødt til at benytte sig af en række hjælpemidler.

→ [Hjælpemidler til lægdsruller](#)

Sønderjylland 1867-1920

I 1867 indførtes den preussiske værnepligt i Sønderjylland. Alle mænd fra og med årgang 1842 blev optaget i lægdsrullerne, som bestod af forskellige lister:

Alfabetiske lister

Alle mænd blev i det år, hvor de fyldte 20 år, indskrevet i de alfabetiske lister under det sogn, som de

Start med at finde lægdet til personen.

*Eks. **Hans Peter Larsen** født 1863 i Seest sogn, boede i Kolding da han var 18 år.*

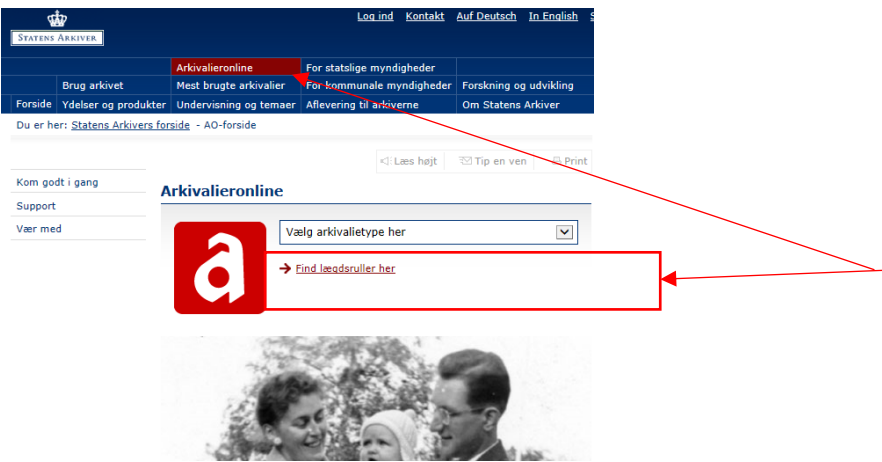

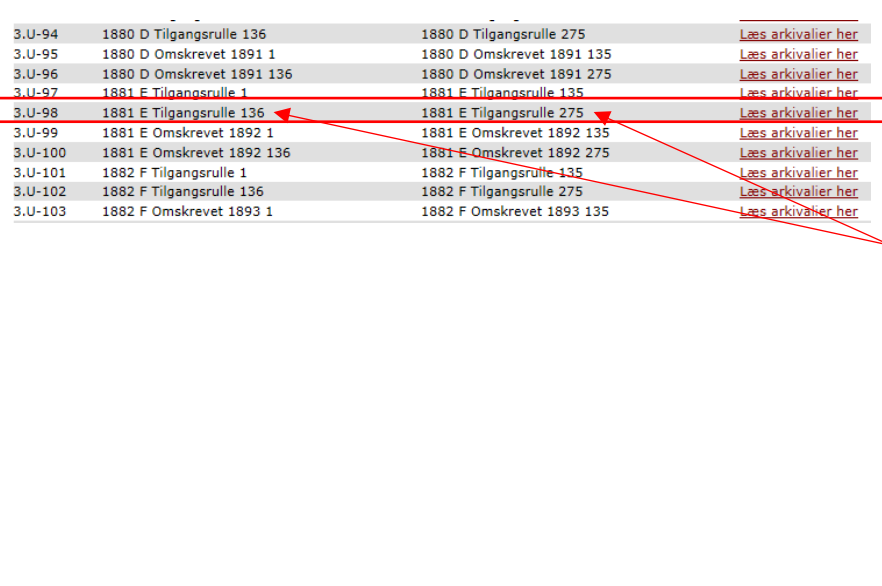
Når han er født i 1863 bliver han soldat når han bliver ca. 18 år = 1881 (se også bilag 1)

Scrol langt ned på siden for at finde 'Hjælpemidler'

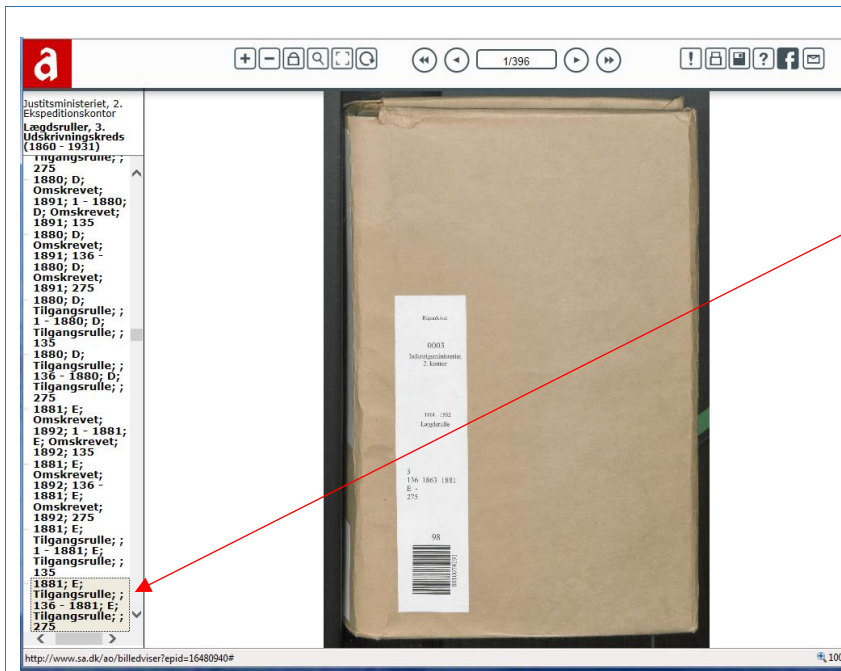
Kort vejledning til lægdsruller.

<h2>Hjælpe midler til lægdsruller</h2> <p>Når man arbejder med lægdsruller, er man nødt til at bruge hjælpemidler.</p> <p>Fra sogn til lægd I Sognefortegnelsen (pdf), kan du ud fra sognets eller amt/udskrivningskreds og lægdets nummer op.</p> <p>Fra lægd til sogn Kender du amt/udskrivningskreds og lægdets nummer, kan du finde sognet op i Lægdsrulleregionen 1870 (pdf).</p> <p>Forkortelser I lægdsrullerne anvendes en del forkortelser. I denne forkortelse (pdf) kan du finde de mest anvendte forkortelser.</p> <p>Årstal i stedet for bogstaver I lægdsrullerne skrev man ikke årstal, men anvendte Bogstav og år kan du se hvilke år et bogstav står for.</p>	<p>Find lægdet i 'Sognefortegnelsen'</p>																								
 <p>LÆGDSRULLER SOGNEFORTEGNELSE 1789 - 2012</p> <p>Nuværende Sognefortegnelse er baseret på Sognefortegnelsen af 1789 + de rettelser som Preben Schaldemose, Rigskivet, har foretaget i 2001-2002, for siden efter 1914.</p> <p>Kilden er Cirkulare til samtlige udskrivningschefer, Lægdforstandere, Mantringsbestyrere og lægdommænd, trykt i Ministerialtidende 1914-15 A, side 41, side 41-96.</p> <p>Tilfølgelser om de Sønderjyske lægdroller er foretaget maj 2002; kilden er Trap 5, udg. bd. 24-26.</p> <p>Rigskivets fotokopier af Lægds sogneoversigterne er scannet og OCR konverteret af Georg Brandt Christensen og vedligeholdt og korrekturlæst af Karl Peder Pedersen, Rigskivet, i februar/marts 2013.</p> <hr/> <p>Vedlagt Side opdateret: 22. maj 2013 Side 1 af 203</p> <p>Overlagt over bogens hovedindhold</p> <table border="1"><tr><td>Overlagt over lægdsrullernes bogstavoversigter</td><td>3</td></tr><tr><td>Sogneoversigt</td><td>4</td></tr><tr><td>Sogneregister A</td><td>14</td></tr><tr><td>Sogneregister B</td><td>22</td></tr><tr><td>Sogneregister C</td><td>34</td></tr><tr><td>Sogneregister D</td><td>37</td></tr><tr><td>Sogneregister E</td><td>39</td></tr><tr><td>Sogneregister F</td><td>44</td></tr><tr><td>Sogneregister G</td><td>53</td></tr><tr><td>Sogneregister H</td><td>66</td></tr></table>	Overlagt over lægdsrullernes bogstavoversigter	3	Sogneoversigt	4	Sogneregister A	14	Sogneregister B	22	Sogneregister C	34	Sogneregister D	37	Sogneregister E	39	Sogneregister F	44	Sogneregister G	53	Sogneregister H	66	<p>Jeg leder efter sognet/købstaten Kolding.</p> <p><i>Desværre kan man ikke søge på navnet men man må scrolle derned af, men heldigvis er fortegnelsen opstillet alfabetisk.</i></p>				
Overlagt over lægdsrullernes bogstavoversigter	3																								
Sogneoversigt	4																								
Sogneregister A	14																								
Sogneregister B	22																								
Sogneregister C	34																								
Sogneregister D	37																								
Sogneregister E	39																								
Sogneregister F	44																								
Sogneregister G	53																								
Sogneregister H	66																								
<table border="1"><thead><tr><th>Sogn</th><th>Lægd #</th></tr></thead><tbody><tr><td>Kolding købstad</td><td>1808-1842 Værnepligtige tilflyttere under Kolding landsogn</td></tr><tr><td></td><td>1802-1851 Søindrulleringsruller</td></tr><tr><td></td><td>1843-1850 1. jy. dist. Vejle a. 101</td></tr><tr><td></td><td>1851-1859 8. u. dist. Vejle a. 101</td></tr><tr><td></td><td>1860-1913 3. u. kreds 238</td></tr><tr><td></td><td>1914- 4. u. kreds 438</td></tr><tr><td>Kolding landsogn</td><td>1799-1850 1. jy. dist. Vejle a. 119</td></tr><tr><td></td><td>1851-1859 8. u. dist. Vejle a. 119</td></tr><tr><td></td><td>1860-1913 3. u. kreds 237</td></tr><tr><td></td><td>1914- 4. u. kreds 437</td></tr><tr><td>Kolind</td><td>1789-1793 2. iv. dist. Kalø a. 60</td></tr></tbody></table>	Sogn	Lægd #	Kolding købstad	1808-1842 Værnepligtige tilflyttere under Kolding landsogn		1802-1851 Søindrulleringsruller		1843-1850 1. jy. dist. Vejle a. 101		1851-1859 8. u. dist. Vejle a. 101		1860-1913 3. u. kreds 238		1914- 4. u. kreds 438	Kolding landsogn	1799-1850 1. jy. dist. Vejle a. 119		1851-1859 8. u. dist. Vejle a. 119		1860-1913 3. u. kreds 237		1914- 4. u. kreds 437	Kolind	1789-1793 2. iv. dist. Kalø a. 60	<p>Kolding købstad i 1881 er 3. udskrivningskreds Lægd nr.: 238</p>
Sogn	Lægd #																								
Kolding købstad	1808-1842 Værnepligtige tilflyttere under Kolding landsogn																								
	1802-1851 Søindrulleringsruller																								
	1843-1850 1. jy. dist. Vejle a. 101																								
	1851-1859 8. u. dist. Vejle a. 101																								
	1860-1913 3. u. kreds 238																								
	1914- 4. u. kreds 438																								
Kolding landsogn	1799-1850 1. jy. dist. Vejle a. 119																								
	1851-1859 8. u. dist. Vejle a. 119																								
	1860-1913 3. u. kreds 237																								
	1914- 4. u. kreds 437																								
Kolind	1789-1793 2. iv. dist. Kalø a. 60																								

Kort vejledning til lægdsruller.

 <p>STATENS ARKIVER</p> <p>Arkivalieronline For statslige myndigheder</p> <p>Brug arkivet Mest brugte arkivalier For kommunale myndigheder Forskning og udvikling</p> <p>Forside Ydelser og produkter Undervisning og temaer Aflevering til arkiverne Om Statens Arkiver</p> <p>Du er her: Statens Arkivers forsider - AO-forside</p> <p>Kom godt i gang</p> <p>Support</p> <p>Vær med</p> <p>Arkivalieronline</p> <p>Vælg arkivalietype her</p> <p>Find lægdsruller her</p>	<p>Nu skal vi finde den rigtige bog/rulle på sa.dk</p> <p>Vi finder de skannede lægdsruller på Arkivalieronline.</p>																																								
 <p>Find lægdsruller</p> <p>En række lægdsruller er indscannede og kan ses på nettet. Du kan finde indscannede lægdsruller via Arkivalieronline eller ved hjælp af linksamlingen nedenfor.</p> <p>Lægdsruller fra hele landet</p> <p>Bemærk - det er ikke alle lægdsruller i de enkelte arkivserier der er indscannede.</p> <p>→ Lægdsruller (landruller) 1789-1864</p> <p>→ Lægdsruller (landruller), 1. udskrivningskreds 1861-1931</p> <p>→ Lægdsruller (landruller), 2. udskrivningskreds 1861-1931</p> <p>→ Lægdsruller (landruller), 3. udskrivningskreds 1860-1931</p> <p>→ Lægdsruller (landruller), 4. udskrivningskreds 1861-1931</p> <p>→ Lægdsruller (landruller), 5. udskrivningskreds 1860-1931</p> <p>→ Lægdsruller (landruller), 6. udskrivningskreds 1862-1932</p> <p>→ Lægdsruller (landruller), 7. udskrivningskreds 1911-1931</p>	<p>Vi trykker på 3. udskrivningskreds.</p>																																								
 <table border="1"><tbody><tr><td>3.U-94</td><td>1880 D Tilgangsrulle 136</td><td>1880 D Tilgangsrulle 275</td><td>Læs arkivalier her</td></tr><tr><td>3.U-95</td><td>1880 D Omskrevet 1891 1</td><td>1880 D Omskrevet 1891 135</td><td>Læs arkivalier her</td></tr><tr><td>3.U-96</td><td>1880 D Omskrevet 1891 136</td><td>1880 D Omskrevet 1891 275</td><td>Læs arkivalier her</td></tr><tr><td>3.U-97</td><td>1881 E Tilgangsrulle 1</td><td>1881 E Tilgangsrulle 135</td><td>Læs arkivalier her</td></tr><tr><td>3.U-98</td><td>1881 E Tilgangsrulle 136</td><td>1881 E Tilgangsrulle 275</td><td>Læs arkivalier her</td></tr><tr><td>3.U-99</td><td>1881 E Omskrevet 1892 1</td><td>1881 E Omskrevet 1892 135</td><td>Læs arkivalier her</td></tr><tr><td>3.U-100</td><td>1881 E Omskrevet 1892 136</td><td>1881 E Omskrevet 1892 275</td><td>Læs arkivalier her</td></tr><tr><td>3.U-101</td><td>1882 F Tilgangsrulle 1</td><td>1882 F Tilgangsrulle 135</td><td>Læs arkivalier her</td></tr><tr><td>3.U-102</td><td>1882 F Tilgangsrulle 136</td><td>1882 F Tilgangsrulle 275</td><td>Læs arkivalier her</td></tr><tr><td>3.U-103</td><td>1882 F Omskrevet 1893 1</td><td>1882 F Omskrevet 1893 135</td><td>Læs arkivalier her</td></tr></tbody></table>	3.U-94	1880 D Tilgangsrulle 136	1880 D Tilgangsrulle 275	Læs arkivalier her	3.U-95	1880 D Omskrevet 1891 1	1880 D Omskrevet 1891 135	Læs arkivalier her	3.U-96	1880 D Omskrevet 1891 136	1880 D Omskrevet 1891 275	Læs arkivalier her	3.U-97	1881 E Tilgangsrulle 1	1881 E Tilgangsrulle 135	Læs arkivalier her	3.U-98	1881 E Tilgangsrulle 136	1881 E Tilgangsrulle 275	Læs arkivalier her	3.U-99	1881 E Omskrevet 1892 1	1881 E Omskrevet 1892 135	Læs arkivalier her	3.U-100	1881 E Omskrevet 1892 136	1881 E Omskrevet 1892 275	Læs arkivalier her	3.U-101	1882 F Tilgangsrulle 1	1882 F Tilgangsrulle 135	Læs arkivalier her	3.U-102	1882 F Tilgangsrulle 136	1882 F Tilgangsrulle 275	Læs arkivalier her	3.U-103	1882 F Omskrevet 1893 1	1882 F Omskrevet 1893 135	Læs arkivalier her	<p>Vi finder 1881 tilgangsrulle for lægd nr. 238.</p> <p>Tilgangsrulle gældende for Lægd 136-275</p>
3.U-94	1880 D Tilgangsrulle 136	1880 D Tilgangsrulle 275	Læs arkivalier her																																						
3.U-95	1880 D Omskrevet 1891 1	1880 D Omskrevet 1891 135	Læs arkivalier her																																						
3.U-96	1880 D Omskrevet 1891 136	1880 D Omskrevet 1891 275	Læs arkivalier her																																						
3.U-97	1881 E Tilgangsrulle 1	1881 E Tilgangsrulle 135	Læs arkivalier her																																						
3.U-98	1881 E Tilgangsrulle 136	1881 E Tilgangsrulle 275	Læs arkivalier her																																						
3.U-99	1881 E Omskrevet 1892 1	1881 E Omskrevet 1892 135	Læs arkivalier her																																						
3.U-100	1881 E Omskrevet 1892 136	1881 E Omskrevet 1892 275	Læs arkivalier her																																						
3.U-101	1882 F Tilgangsrulle 1	1882 F Tilgangsrulle 135	Læs arkivalier her																																						
3.U-102	1882 F Tilgangsrulle 136	1882 F Tilgangsrulle 275	Læs arkivalier her																																						
3.U-103	1882 F Omskrevet 1893 1	1882 F Omskrevet 1893 135	Læs arkivalier her																																						

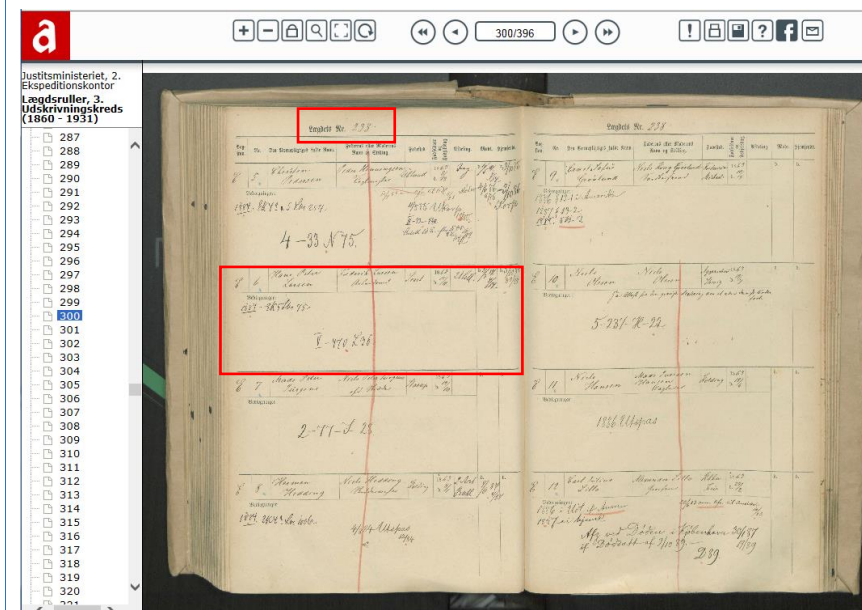
Kort vejledning til lægdsruller.

Første billede af lægdsrullen.

Læg mærke til at den valgte rulle er markeret nederst til venstre og hvis man scroller lidt ned kan man se side angivelserne.

Og så er det bare at lede efter lægdet. ☺

På opslag 300 finder jeg lægd nr. 238 og Hans Peter Larsen.

Kort vejledning til lægdsruller.

Bogstav.	Nr.	Den Børnepligtiges fulde Navn.	Faderens eller Moderens Navn og Stilling.	Fødested.	Fødselsaar og Fødselsdag.	Afdeling.	Mødt.	Hjemsendt.
E	6	Hans Peter Larsen	Frederik Larsen Arbejdsmand	Seest	1863 15/11.	21 Btl.	d. 31/3/84 4/154	d. 3/10/84 30/84
Bedtegninger: 1884 EK 5 LNo 75. V - 470 L 36.								

Fra venstre mod højre:

Bogstav E = 1881 (se bilag 2)

Han har nr. 6 i rullen. - Navn: Hans Peter Larsen - Hans far: Frederik Larsen, Arbejdsmand.

Fødested er Seest. - Født: 1863 den 15. november

Afdeling: 21 Btl (=bataljon) - Mødt: 31. marts 1884 - Hjemsendt 3. oktober 1884

4/84 og 30/84 ved jeg ikke hvad betyder.

Under Anmærkninger:

1884 EK 5 LNo 75

EK 5= Infanteriet (fodfolket) – Lno 75=Lodtrækningsnummer.

V – 470 L 36 =Betyder at han er flyttet til et andet lægd.

V = udskrivningskreds 5

470 = lægdets nummer

L = årstal – 1887

36 = løbenummer

Nu kan vi lede efter ham det nye sted. ☺

Der er mange flere hjælpemidler på sa.dk – bla. Flere praktiske eksempler på brugen af lægdsruller:

http://www.sa.dk/content/dk/ao-forside/kom_godt_i_gang/godt_i_gang_med_lagdsruller/eksempler_-_se_hvordan_man_bruger_lagdsruller

Forklaring på forkortelser brugt i lægdsruller kan du finde under hjælpemidler:

[Lægdsruller - forkortelse \(pdf\).](#)

Meget af teksten har jeg fundet på sa.dk og jeg har fået Jesper Nødholm fra Slægtshistorisk Forening, Århus, til at gå dette dokument igennem, så tak til ham for input og rettelser.

Lisbeth Kruse Bjerregaard

Kort vejledning til lægdsruller.

Bilag 1:

Alder for optagelse i og sletning af lægdsruller

Gennem tiden har aldersgrænsen for hvornår man blev henholdsvis optaget i og slette af lægdsrullen skiftet.

Tabellen viser hvornår man blev optaget i lægdsrullen og hvornår man senest blev slettet.

År	Optagelse	Sletning
1788-1808	0 år	36 år
1808-1849	0 år	45 år
1849-1869	14/15 år (Det år, drengen blev konfirmeret)	38 år
1869-1912	17/18 år (Det år, den værnepligtige fyldte 18 år)	38 år
1912-	18 år	36 år

Slettet af rullen

Når en person blev slettet (afgik) fra rullen, blev det noteret i den rulle, hvor den værnepligtige senest var indført. Der findes ikke selvstændige ruller til dette formål.

En person slettes typisk af rullen, når han

- nåede ud over den værnepligtige alder
- flyttede
- blev erklæret uegnet til militærtjeneste
- blev fritaget af andre årsager
- eller døde

Sletning af rullen er typisk markeret med udstregning eller stempel såsom "slettet" eller "afsked."

Kort vejledning til lægdsruller.

Bilag 2:

Bogstaver i stedet for årstal

I lægdsrullerne anvender man bogstaver i stedet for at skrive årstallet.

Bogstaverne bliver genbrugt. For eksempel kan bogstavet Q stå for årene 1841, 1866, 1892, 1918 og 1944.

Indtil 1843 er et lægdsrulleår ikke det samme som et kalenderår.

Her kan du se hvordan bogstav og lægdsrulleår hænger sammen

A	1793	1803	1815	1826	1851	1877	1903	1929
B	1794	1804	1816	1827	1852	1878	1904	1930
C	1795	1805	1817	1828	1853	1879	1905	1931
D	1796	1806	1818	1829	1854	1880	1906	1932
E	1797	1808	1819	1830	1855	1881	1907	1933
F	1798	1809	1820	1831	1856	1882	1908	1934
G	1799	1810	1821	1832	1857	1883	1909	1935
H	1800	1811	1822	1833	1858	1884	1910	1936
J	1801	1812	1823	1834	1859	1885	1911	1937
K	1802	1813	1824	1835	1860	1886	1912	1938
L		1814	1825	1836	1861	1887	1913	1939
M				1837	1862	1888	1914	1940
N				1838	1863	1889	1915	1941
O				1839	1864	1890	1916	1942
P				1840	1865	1891	1917	1943
Q				1841	1866	1892	1918	1944
R				1842	1867	1893	1919	1945
S				1842	1868	1894	1920	1946
T				1843	1869	1895	1921	1947
U				1844	1870	1896	1922	1948
V				1845	1871	1897	1923	1949
X				1846	1872	1898	1924	1950
Y				1847	1873	1899	1925	
Z				1848	1874	1900	1926	
Æ				1849	1875	1901	1927	
Ø				1850	1876	1902	1928	